

TARBIYA FANI O'QITUVCHILARINING METODIK TAYYORGARLIGINI SHAKLLANTIRISHDA MILLIY YONDASHUVLAR

Mamatova Munisa Davlatovna¹

¹ Abdulla Avloniy nomidagi pedagogik mahorat milliy instituti
"Kattalar ta'limi" yo'nalishi magistranti

MAQOLA MALUMOTI

ANNOTATSIYA:

MAQOLA TARIXI:

Received: 02.06.2025

Revised: 03.06.2025

Accepted: 04.06.2025

KALIT SO'ZLAR:

Tarbiya fani, metodik tayyorgarlik, milliy qadriyatlar, pedagogik meros, o'qituvchi kompetensiyasi, milliy yondashuv.

Ushbu maqolada tarbiya fani o'qituvchilari uchun metodik tayyorgarlikni shakllantirishda milliy yondashuvlarning o'rni va ahamiyati tahlil qilinadi. Muallif milliy qadriyatlar, urf-odatlar, tarixiy-pedagogik meros, buyuk mutafakkirlar qarashlari asosida metodik kompetensiyani rivojlantirish zaruriyatini asoslaydi. Maqolada zamonaviy talim jarayonida milliy pedagogik tamoyillarni o'qituvchilar tayyorgarligiga uyg'unlashtirishning samarali yo'llari keltirilgan.

KIRISH. Yangi O'zbekiston ta'lim tizimida milliylik va zamonaviylik uyg'unligini ta'minlash muhim vazifalardan biridir. Xususan, tarbiya fani orqali yosh avlod qalbiga yurtparvarlik, odob-axloq, ma'naviyat kabi qadriyatlarni singdirish o'qituvchining pedagogik va metodik tayyorgarligiga chambarchas bog'liqdir. Bugungi global axborot oqimi, texnologik yangiliklar va madaniy xilma-xilliklar fonida milliy pedagogik yondashuvlar asosidagi metodik tayyorgarlik o'qituvchi faoliyatining barqaror va mazmunli bo'lishini ta'minlaydi.

Milliy yondashuvning mohiyati va asoslari. Milliy yondashuv deganda o'z xalqining tarixiy merosi, axloqiy qarashlari, milliy urf-odatlari, an'analari va buyuk allomalarning g'oyalari asosida tarbiya jarayonini tashkil etish tushuniladi. Abu Nasr Forobiy, Alisher Navoiy, Ahmad Yassaviy, Mahmudhoja Behbudiy, Abdulla Avloniy kabi mutafakkirlar asarlarida yoshlarni tarbiyalashga doir ko'plab metodik fikrlar mavjud. Abdulla Avloniy "Turkiy guliston yoxud axloq" asarida o'qituvchini shunday ta'riflaydi: "Muallim –

millatning muqaddas xizmatkori, jamiyatning ma'naviy quruvchisidir." Bu fikr zamirida metodik tayyorgarlikning faqat nazariy bilim emas, balki milliy ong, axloqiy yetuklik, yurakdan kelgan xizmat bo'lishi kerakligi yotadi.

Metodik tayyorgarlikda milliy qadriyatlarning roli. Tarbiya fani bo'yicha darslarni rejalashtirish, o'quv materiallarini tanlash, uslub va metodlarni qo'llashda milliy qadriyatlar muhim omildir. Misol uchun:

- Didaktik materiallar – xalq maqollari, ertaklar, tarixiy voqealar asosida tuziladi.
- Baholash mezonlari – o'quvchilarning axloqiy-hissiy rivojlanishiga ham e'tibor qaratadi.
- Faoliyatga yo'naltirilgan metodlar – masalan, rolli o'yinlar, sahnalashtirish, munozara orqali milliy qadriyatlarni anglash.

Bu jihatlar o'qituvchidan nafaqat texnik ko'nikma, balki madaniy ong va tarbiyaviy mas'uliyatni talab qiladi.

Milliylik va zamonaviylik integratsiyasi. Bugungi kunda metodik tayyorgarlikda innovatsion texnologiyalar qo'llanilmoqda: AKT, raqamli platformalar, interaktiv metodlar. Biroq bu yangiliklar milliylikdan uzilgan bo'lsa, tarbiyaviy natija susayadi. Shuning uchun :

- Raqamli materiallar – o'zbek xalq og'zaki ijodi namunalarini interaktiv tarzda taqdim etish lozim;
- Tarixiy shaxslar biografiyasi – zamonaviy psixologik yondashuvlar bilan uyg'unlashtiriladi;
- Mustaqil o'rganish topshiriqlari – o'quvchini oilasi, mahallasi, xalq urf-odatlarini bilan bog'laydi.

O'qituvchining metodik tayyorgarligini milliy asosda rivojlantirish uchun quyidagi tavsiyalar taklif etiladi:

- Har bir darsda kamida bitta milliy qadriyat yoki axloqiy me'yorga asoslangan topshiriq bo'lishi;
- Metodik qo'llanmalar yaratishda xalq og'zaki ijodi va tarixiy tajribalardan foydalanish;
- O'qituvchilar malaka oshirish kurslarida milliy pedagogika bo'yicha alohida modullar kiritish;
- Mahalliy urf-odatlarini o'rgatishda ota-ona, mahalla bilan hamkorlik qilish.

Xulosa qilib aytish mumkinki, tarbiya fani o'qituvchisining metodik tayyorgarligi faqatgina dars mazmunini yetkazish bilan cheklanmasdan, o'quvchining shaxs sifatida shakllanishiga xizmat qiladigan chuqur ma'naviy-ma'rifiy jarayonni tashkil etadi. Ayniqsa, ushbu tayyorgarlik milliy yondashuvlar asosida shakllansa, tarbiya jarayoni o'zbek xalqining asrlar davomida sayqallangan qadriyatlari, axloqiy tamoyillari va pedagogik merosi bilan boyiydi. Bugungi globallashtirish, madaniy xilma-xillik va raqamli transformatsiya sharoitida yosh avlodning qalbida milliy o'zlikni saqlab qolish, sog'lom ijtimoiy ongni shakllantirish, ma'naviy immunitetni kuchaytirish o'qituvchining asosiy

vazifalaridandir. Buning uchun esa o'qituvchi milliy yondashuvni nafaqat nazariy jihatdan tushunmog'i, balki uni didaktik va metodik amaliyotda samarali qo'llay olishi lozim.

Shuni alohida ta'kidlash kerakki, milliy yondashuvning asosida o'zlikni anglash, vatanparvarlik, hurmat, halollik, sabr-toqat kabi fazilatlarni tarbiyalash yotadi. Tarbiya fanini o'qitishda bu qadriyatlarni metodik jihatdan to'g'ri singdira olgan pedagogning mehnati uzoq muddatli ijtimoiy natija beradi – bu esa sog'lom jamiyat poydevorini barpo etishga xizmat qiladi.

Shuningdek, o'qituvchilarning malakasini oshirish kurslarida milliy pedagogika, tarixiy meros, xalq og'zaki ijodi va zamonaviy metodikalar integratsiyasiga alohida e'tibor qaratilishi lozim. Bu orqali o'qituvchi o'z darslarini nafaqat samarali, balki ruhiy-axloqiy jihatdan ta'sirchan tashkil etishga erishadi.

Umuman olganda, tarbiya fani o'qituvchilarining metodik tayyorgarligini milliy yondashuvlar asosida shakllantirish – bu nafaqat ta'lim samaradorligini oshirish, balki butun jamiyatning axloqiy-ma'naviy taraqqiyotini ta'minlovchi strategik yo'nalishdir. Bu yo'nalishda amalga oshirilayotgan har bir islohot, yangilik va tashabbus o'z mevasini beradi, agar u o'zlikni anglash va milliy g'ururni oshirishga xizmat qilsa.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Avloniy A. Turkiy guliston yoxud axloq. – Toshkent: Ma'naviyat, 2021.
2. Qodirov A. Tarbiya nazariyasi. – Toshkent: O'qituvchi, 2020.
3. Nazarov Sh. Pedagogik texnologiyalar va metodika asoslari. – Samarqand, 2022.
4. Karimov I. Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch. – Toshkent, 2008.
5. "O'zbekiston Respublikasining Ta'lim to'g'risidagi Qonuni", 2020-y.